

¹ Юдина Т.Н. Миграция: словарь основных терминов: Учеб. Пособие / Т. Н. Юдина. – М. : Издательство РГСУ; Академический Проект, 2007. – 472 с.

² Рыбаковский Л.Л. Стадии миграционного процесса / Л.Л. Рыбаковский. – М. : М-во по делам федерации, нац. и миграц. политики Рос. Федерации, 2001. – 160 с. – (Миграция населения. Приложение к журналу «Миграция в России». Вып. 5).

³ Переведенцев В.И. Миграции населения в СНГ опыт прогноза / В.И. Переведенцев. – М. : Полис, 2005. – 167 с.

⁴ Хомра О. Структура і напрямки міграційних потоків населення України (заключний науковий звіт по проекту) / О. Хомра. – К., 1998. – 112 с.

⁵ Костаков В. Проблемы формирования рынка труда / В. Костаков // Экономика и математические методы. – 1995. – № 5. – С. 39.

⁶ Кизима І.С. Фактори зовнішньої трудової міграції населення України / І.С. Кизима // Збірник наукових праць КНТУ: економічні науки. – 2009. – Вип. 15. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>.

⁷ Бублій М.П. Фактори міграції робочої сили та особливості її статистичного обліку / М.П. Бублій. – [Електронний ресурс] Режим доступу : http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/n_1_2008/doc/5/03.pdf.

УДК: 327.88

⁸ Баланюк Д.М. Проблеми дослідження міграції як об'єкта державного регулювання/Д.М. Баланюк // Вісник СевНТУ. – Севастополь: Вид-во Севастоп. нац. техн. ун-ту, 2008. – Вип. 91: Політологія. – С.214-218 [Електронний ресурс] Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/Vsntu/2008_2009/91-SevNTU/91-45.pdf

⁹ Кушнірчук-Ставнича О.М. Економічні та соціальні важелі протидії відпливу працездатного населення за кордон /О.М. Кушнірчук-Ставнича // Ефективна економіка. – 2010. – №3. – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>.

¹⁰ Васильченко В. Управління трудовим потенціалом / В.С. Васильченко, А.М. Гриненко, О.А. Грішнова, Л. П. Керб. – К.: КНЕУ, 2005. – 403 с.

¹¹ Пугач С.О. Деякі підходи до типізації міграцій у сучасній науковій літературі / С.О. Пугач // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. Географічні науки. – 2008. – № 1. – С. 134-139.

¹² Баланда А. Соціально-економічні фактори зумовленості міжнародної міграції населення / А. Баланда // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право : Науковий журнал. – 2010. – № 3. – С. 4-9.

© *Василь Шквірук*
(м. Чернівці)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ТЕРОРИЗМУ В ЄВРОПІ ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ З НИМ

Василь Шквірук. Особливості розвитку міжнародного тероризму в Європі та актуальні проблеми боротьби з ним. У статті досліджується міжнародний тероризм та антитерористична політика в країнах Європи. Вивчається нормативна база та практичні заходи влади, що стосуються проблем національної безпеки у Європі. Автор аналізує основні напрями та підсумки політики створення системи захисту від терористичних атак. Робиться висновок щодо актуальності подій, які відбувалися у Європі, для сьогодишньої ситуації в сфері національної безпеки у країнах Європи та Україні.

Ключові слова: тероризм, національна безпека, антитерористична політика, Європейські країни.

Василий Шквирук. Особенности развития международного терроризма в Европе и актуальные проблемы борьбы с ним. В статье исследуется международный терроризм и антитеррористическая политика в странах Европы. Изучается нормативная база и практические меры властей, касающиеся проблем национальной безопасности в Европе. Автор анализирует основные направления и итоги политики создания системы защиты от террористических атак. Делается вывод об актуальности событий, которые происходили в Европе, для

сегодняшней ситуации в сфере национальной безопасности в странах Европы и Украины.

Ключевые слова: терроризм, национальная безопасность, антитеррористическая политика, Европейские страны.

Vasil Shkviruk. Features of the Development of International Terrorism in Europe and Urgent Problems to Deal with it. This article examines international terrorism and counter-terrorism policies in Europe. Author studies regulatory framework and practical measures of power, relating to issues of national security in Europe. Author analyzes the main trends and results of policies in protecting EU from terrorist attacks. Finally conclude on the relevance of events that occurred in Europe in relation to the current situation in the area of national security in Europe and Ukraine.

Key words: Terrorism, National Security, Counterterrorism Policy, European countries.

Постановка проблеми та актуальність теми. Однією з найактуальніших проблем життя сучасної Європи є проблема міжнародного тероризму. Безпека громадян Європейського континенту на сьогодні перебуває під загрозою у зв'язку з появою нових викликів та великої кількості терористичних

організацій та угруповань. Проблема захисту громадян від терористичної загрози є актуальною і для України, яка є невід'ємною частиною сучасної Європи та може викликати дестабілізацію ситуації у майбутньому.

Ситуація з тероризмом в Європі значно змінилася після терористичних актів 7 липня 2005 р. у Лондоні. Саме ці події у столиці Великої Британії більшість фахівців вважають найбільш важливою віхою у історії новітнього тероризму у Європі і світі. Терористичні акти у Лондоні не тільки стали європейським аналогом вересневих трагедій у США, але й поклали початок широкої суспільної дискусії у країнах Європи щодо проблем національної безпеки та започаткували процес створення потужної системи антитерористичного захисту.

Метою статті є вивчення на підставі матеріалів європейської преси та урядових документів країн Європи найбільш актуальних сучасних проблем пов'язаних з міжнародним тероризмом і боротьбою з терористичним рухом у Європі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема боротьби з тероризмом протягом останніх років є однією з найважливіших у сучасній англійській політичній науці. Як відзначають Річард Джексон, Мері Сміт та Джероен Гуннінг, «за період після нападів 11 вересня, дослідження проблем тероризму пройшли значну трансформацію від незначної галузі вивчення безпеки суспільства до великої самостійної галузі та, можливо, однієї з найбільш швидко прогресуючих галузей досліджень у західній науці»¹.

Слід зазначити, що розвиток цієї наукової галузі у Східній Європі тільки розпочався. Це дає країнам-новим членам ЄС та країнам-сусідам, і в тому числі Україні, – можливість врахувати досвід роботи урядів Європи щодо протидії тероризму та впровадити в життя найбільш вдалі напрацювання західних учених у даній галузі.

В останні часи в англійській суспільствознавчій науці виникають нові, досить оригінальні концепції дослідження сучасного тероризму. Зокрема американським дослідником Т. Москаїтісом введено до наукового обігу базове поняття «новий тероризм», яке є характеристикою політичних подій, що мали місце у світовій історії після 2002 р. У своїй монографії «Новий тероризм: міфи та реальність» вчений аналізує еволюцію й ідеологію «Аль-Каїди» та робить висновок про те, що наявна у сучасній історіографії досліджень тероризму концепція «війни з тероризмом» є застарілою. Натомість він пропонує свою, оригінальну «антиповстанську модель», яка може допомогти справі боротьби з глобальним тероризмом². Вчений стверджує що успіху у боротьбі з терором вже неможливо досягти внаслідок військових дій. Цей успіх, на думку дослідника, буде залежати від політичних і економічних реформ в країнах Європи, тісної координації зусиль

представників різних країн у антитерористичних операціях по всьому світу. Праця Т. Москаїтіса стала однією з класичних та найбільш цитованих робіт з проблем боротьби з тероризмом в період 2000-х рр.³.

Якщо вже вести мову про «Аль-Каїду», то її терористи та інші екстремісти занесли нашу країну до переліку країн, які повинні бути атаковані⁴.

У усій Європі активізували свою роботу дослідницькі центри з вивчення проблем тероризму. Одним з таких центрів, починаючи з середини 2000-х рр., став так званий «Об'єднаний центр аналізу тероризму» (Joint Terrorism Analysis Centre), який зосередився на проблемах протидії ісламському терору. У одному зі звітів цієї організації, зокрема, зазначалося: «Кількість людей, які бажають бути залученими до тероризму збільшується. Терористичні організації все ще намагаються придбати, хімічні, біологічні і ядерні матеріали»⁵.

Країни Європейського Союзу, як показала практика, виступають цілком різного роду терористичних організацій. Саме в цьому регіоні відбувається накладення один на одного цілого ряду конфліктів – соціальних, етнічних, конфесійних, які здатні стати живильним середовищем для тероризму. Більш того, сама європейська інтеграція, яка призвела до прозорості міждержавних кордонів, вільного пересування людей, товарів, технологій і фінансових потоків, сприяє маскуванню терористичної активності і, відповідно, ускладнює проведення антитерористичних дій. Транснаціональний характер діяльності терористичних організацій робить необхідним узгодження базових позицій між державами, які при загальній прихильності принципам ліберальної демократії реалізують їх на практиці по-різному.

Держави-члени ЄС вживають ряд дій з протистояння міжнародному тероризму, проте їх результати нерідко виявляються неоднозначними.

Найважчими ударами для Європи за період 2000-х рр. стали теракти 11 березня 2004 р. у Мадриді – вибухи чотирьох поїздів⁶ та теракти 7 липня 2005 р. у Лондоні – серія терористичних атак у лондонському метро⁷. Відповідальність на себе за ці теракти взяла ісламська терористична організація Аль-Каїда. Ці теракти показали вразливість Європи перед терористичною небезпекою, бо це показало, що мусульманський тероризм розглядає Європу в колі свої противників. А лідерам країн «великої вісімки», пише Daily Telegraph, лондонськими терактами нагадали, що в центрі їх обговорення, крім Африки та глобального потепління, повинна була стояти і боротьба з тероризмом⁸. Але всі ці події, підсумовує видання, повинні тільки зробити нас сильнішими перед довгою і гіркою битвою, що чекає нас усіх попереду. Статистику терактів у Євро-союзі щорічно протягом останніх років публікує Європол. Європол – це така європейська спецслуж-

ба, створена ще в 90-і рр. для більш ефективної боротьби з організованою злочинністю в масштабах усього Євросоюзу. Запобігання терактів у неї серед головних завдань, тому починаючи з 2007 р. Європол регулярно публікує докладні доповіді про те, де і що вибухнуло в Євросоюзі у звітному році, за яких ідеологічних причин це сталося, скільки людей постраждало і скільки – затримано.

Звичайно, проміжок від 2006 р. не дуже репрезентативний, в нього не потрапляють найбільші теракти в Мадриді і в Лондоні, але для оцінки останніх тенденцій цілком достатньо. Якщо підсумувати показники Європолу за ці роки, то виходить, що загроза ісламського тероризму в Європі вже майже не актуальна. З 2139 терактів, що відбулися в Євросоюзі з 2006 р., тільки в 9-и були замішані ісламісти. Сюди входить все: і вдалі теракти, і невдалі спроби, і ті теракти, яким поліції вдалося вчасно запобігти. Виходить всього 0,4% від загального числа. Частка мусульман у населенні Євросоюзу точно невідома, але вона явно більша 0,4%. А це означає, що терористична активність мусульман набагато менша, ніж у інших груп населення ЄС, як би дивно це не звучало⁹.

Правда, зазвичай ісламістські теракти виявляються більш масштабними і кривавими. Серед цих 9-и є спроби підриву поїздів, готелів і літаків. Але спецслужби Євросоюзу вже непогано навчилися з цим боротися. Уроки 11 вересня, вибухів у Мадриді та Лондоні не пройшли дарма. У 2006-2010 рр. від рук ісламських терористів в Євросоюзі не загинув жоден європеець. Всі 9 ісламістських терактів або самі провалилися, або були відвернені. Зате за іншими ідеологічними напрямками терору справи йдуть набагато гірше. Найбільше терактів в Євросоюзі і раніше здійснюють сепаратисти: 1750 з 2139 (81,8%)¹⁰. В основному це баски, корсиканці і північні ірландці. У сумі по всій Європі їх не набереться і 5 млн., але підривають, підпалюють і розстрілюють вони мало не в 200 разів частіше, ніж багатомільйонна мусульманська діаспора.

Невинні люди від рук європейських сепаратистів теж гинуть набагато частіше: 14 загиблих за останні п'ять років. І це незважаючи на багаторічні переговори, угоди, поступки і автономії. Інша справа, що баскський, ірландський і корсиканський сепаратизм давним-давно набрид публіці, тому ЗМІ розповідають про ці теракти, тільки якщо інших новин зовсім немає. Але навіть якщо розповідають, то аудиторія все одно пропускає повз вуха звістку про чергову витівку ЕТА.

Мусульмани відстають і від ліво-зелених терористів. На їх рахунок 198 терактів з 2139 (9,2%). Звичайно, того розмаху, що був у 70-х рр., вже немає, але судячи з останніх подій в Південній Європі, все ще може повторитися. Починаючи з 2006 р. в Євросоюзі від лівого терору загинуло 7 осіб¹¹. Останній гучний випадок був у Греції, де ліві в за-

палі боротьби з справжніми винуватцями кризи підпалили відділення одного з банків разом з працюючим там персоналом. Штрейкбрехери працювали, коли країна страйкує.

За останні п'ять років Європол зафіксував всього 4 «правих» теракти, але особливо довіряти цій цифрі не варто, тому що тут виникає проблема з методологією. Європол визначає теракт як свідому дію, спрямовану на залякування населення або уряду і дестабілізацію суспільства. Тому звичайні вбивства на ґрунті етнічної чи релігійної ненависті в цю статистику не потрапляють. Події в Норвегії, напевно, змінять цю практику, тому що зараз найбільш страшним злочином європейських правих числиться невдала спроба угорських націоналістів підірвати машину лівого депутата. А це навряд чи відображає реальну ситуацію з правим екстремізмом. Хоча розробка нової статистичної методології – це ще найбільш безневинна з тих змін, які чекають європейські спецслужби після норвезьких терактів. Тепер європейським антитерористичним структурам доведеться розлучитися зі зручною ілюзією, що достатньо наглядати за парою мусульманських проповідників – і все буде в порядку.

А тепер виявляється, що коло потенційних терористів розширилося в багато разів. У відповідь на ісламський тероризм Європа породила свій власний тероризм, шовіністський. А в тому, що гинуть від нього в основному самі європейці, немає нічого дивного. Від ісламістських терактів теж дістається найбільше самим мусульманам.

Незважаючи на те, що так званою третьою «опорою» Маастрихтського договору 1992 р. є співпраця в галузі юстиції та внутрішніх справ, держави-члени ЄС з набагато більшою охотою йшли на обмеження свого суверенітету в економічній сфері, ніж у політичній. Однак посилення терористичної загрози з боку ісламського фундаменталізму змусило їх піти на активізацію співпраці у сфері безпеки. У 1997 р. був ратифікований Амстердамський договір, що засновував зону свободи, безпеки та правосуддя. Відповідно до нього був створений ряд структур і механізмів, що сприяють співпраці у судовій та правовій сферах, у тому числі Європейське поліцейське відомство Європол (EUROPOL). Поштовою для прийняття рішення про створення спеціальної організації Євроюст (EUROJUST) у складі прокурорів національних держав, суддів і офіцерів поліції – свого роду прообраз Європейської прокуратури – послужили безпосередньо терористичні атаки на «вежі-близнюки» і Пентагону в США 11 вересня 2001 р. Основне завдання Євроюсту – координація діяльності прокуратур національних держав, а також розслідування у співпраці з Європолом злочинів європейського масштабу, зокрема, пов'язаних з відмиванням грошей і поширенням наркотиків¹².

Особливо інтенсивно пішов процес вироблення спільної контртерористичної політики всередині Європейського Союзу після терористичних актів у березні 2004 р. в Мадрид і в липні 2005 р. в Лондоні. Президент Європейської комісії Ж.М. Баррозу прямо заявив: «Ми знаємо, що ворог, який ударив по Лондону, може знову завдати удару. Він може вдарити по кожній з наших держав у будь-який час. У відповідь на цю загрозу спільним цінностям Європейський Союз буде діяти ще більш згуртовано і інтенсифікує взаємопідтримку і взаємодопомогу»¹³.

У грудні 2005 р. Рада міністрів юстиції ЄС схвалила нову стратегію контртероризму. Її основна мета полягає в тому, щоб в чіткій і ясній формі розкрити громадськості політику Європейського Союзу в сфері боротьби з тероризмом. У рамках стратегії позначені чотири головних завдання: попереджати, захищати, переслідувати і відповідати. Мова йде про те, щоб встановити тісну співпрацю між членами ЄС у різних сферах діяльності з метою попередження тероризму. Європейська контртерористична стратегія стала свого роду орієнтиром і для прийняття відповідних національних програм. Так у березні 2009 р. у Великобританії була опублікована оновлена версія контртерористичної стратегії, в якій вже враховується досвід напрацьованого в рамках ЄС співробітництва¹⁴.

У статті прем'єр-міністра Гордона Брауна, опублікованій в зв'язку з цим документом в газеті «Обсервер», підкреслюється, що поряд з «поглибленим пересліданням терористів, зривом їхніх задумів, посиленням захисту від потенційних нападів і здатності долати їх наслідки» особливий акцент буде зроблений на політичній складовій: «у тривалій перспективі, наше головне завдання полягає в тому, щоб зрозуміти причини, що штовхають людей до радикалізму, і успішно з ним боротися»¹⁵.

Ухвалення спільної для ЄС стратегії протидії тероризму стало основою для активізації скоординованих дій у цій сфері. Виділимо найбільш суттєві, на наш погляд, кроки в напрямку створення єдиної контртерористичної системи в рамках Європейського Союзу:

- по-перше, введений в січні 2004 р. Європейський ордер на арешт, який замінив собою колишню процедуру екстрадиції і став реалізовуватися на практиці всіма державами-членами ЄС¹⁶;

- по-друге, оскільки робота з розслідування та попередження злочинів, а, отже, і власне антитерористичні заходи перебувають у сфері компетенції національних держав, то основна роль ЄС полягає в координації. Основний акцент робиться на обміні інформацією між країнами ЄС. З цією метою була прийнята спеціальна програма зі створення правовоохоронної мережі (Legal Enforcement Network – LEN), яка покликана полегшити обмін інформацією між поліцейськими відомствами. Інші агентства, створені для вирішення цієї ж задачі – Європол,

Євроюст та Європейське агентство з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС (FRONTEX). Особливо слід відзначити діяльність організації SITC (SitCen), основним завданням якої є об'єднання зусиль експертів зовнішніх і внутрішніх спецслужб для аналізу загроз тероризму в ЄС і третіх країнах і узгодження використовуваних їх організаціями стратегій¹⁷;

- по-третє, різко посилилася увага до проблем безпеки на кордонах Європейського Союзу. З 2005 р. почався процес включення біометричних даних в паспорти, а потім і в візи;

- по-четверте, вживаються заходи щодо підвищення рівня готовності органів влади і пересічних громадян до попередження і відбиття можливої терористичної атаки;

- по-п'яте, особлива увага приділяється проблемі протидії фінансуванню тероризму;

- по-шосте, особливу увагу приділено запобіганню радикалізації і рекрутування молоді терористичними організаціями;

- по-сьоме, лідери Європейського Союзу закликали до викорінення причин тероризму, а саме до вирішення тих економічних і політичних проблем, які стають живильним ґрунтом для ісламського фанатизму.

У той же час слід підкреслити, що, незважаючи на зусилля, що робляться як і раніше існує цілий ряд проблем, що призводять до зниження ефективності спільної контртерористичної діяльності. І головним чином це пов'язано зі слабкою співпрацею між державами-членами ЄС і спеціалізованими європейськими агентствами, такими як Європол і Євроюст. Насамперед, слід зазначити безсистемність в обміні інформації між спецслужбами та правоохоронними органами, в координації та участі в спільних розслідуваннях та операціях.

Для того щоб досягти мети, заявленої в контртерористичних стратегіях Європейського Союзу, – запобігати, захищати, переслідувати і давати відпір міжнародному тероризму – життєво важливо проводити цілеспрямовану роботу щодо вирішення зазначеної вище проблеми. Однак здібності держав-членів ЄС успішно ділитися розвідувальними даними і координувати спільні розслідування та операції наноситься серйозної шкоди глибоко укорієним відмінностям в національних ідентичностях, історичному досвіді та національних інтересах і пріоритетах окремих країн. Основними проблемами на цьому шляху виступають наступні фактори:

1) існує загальне небажання держав надавати фінансову допомогу і поступатися частиною свого політичного суверенітету європейським контртерористичним агентствам;

2) домінує загальна неготовність обмінюватися інформацією спецслужб через острах нанести тим самим шкоду національній безпеці;

3) на спроби створити загальноєвропейське розвідувальне співтовариство і відповідну культуру роблять значний вплив зовнішні чинники. Результатом є зростання напруженості у відносинах між самими членами ЄС. Про це, зокрема, свідчив провал спроб сформулювати Загальну політику в сфері міжнародних відносин і безпеки (CFSP) під час конфлікту на Балканах в 1990-і роки, а також з приводу вторгнення в Ірак в 2003 р.¹⁸;

4) існують національні відмінності в якості роботи правоохоронних органів і спецслужб. Далеко не всі з них функціонують досить ефективно;

5) реформа правоохоронних органів і спецслужб у посткомуністичних країнах проводиться непослідовно і повільно. Насправді уряди багатьох з цих держав просто відклали ці реформи на пізніший термін, оскільки визнали, що для вступу в Європейський Союз і СОТ набагато важливіше провести економічні реформи і забезпечити функціонування ефективної ринкової економіки;

6) навіть якщо відбувається обмін інформацією між членами ЄС, національні бюрократичні структури нерідко перешкоджають швидкому реагуванню, яке є необхідним для запобігання терористичної атаки;

7) швидкому і точному аналізу розвідувальних даних можуть перешкоджати лінгвістичні відмінності. У Європейському Союзі 27 членів і безліч офіційних мов, і процес розширення, захоплюючий все нові країни і мови, передбачається продовжити.

Нарешті, Євроюст має величезні проблеми, викликані істотними відмінностями у правових системах країн-членів ЄС. Ці відмінності стосуються як кримінального права, так і кримінально-процесуальних норм. Так в національних законодавствах можна зустріти досить серйозну відмінність тих дій, які потрапляють під поняття «тероризм», а також суворість покарання, передбаченого за участь у терористичній діяльності.

Європейська Комісія готує ланку ключових заходів із безпеки в Європі. Вона має назву «Покращення європейського промислового потенціалу у сфері досліджень з безпеки» (PARS). Це вісім технологічних і п'ять допоміжних проектів¹⁹.

Європейська Комісія запропонувала значно підняти щорічні витрати на підтримання рівня безпеки. Гюнтер Верхойген зауважив: «Недавні події у Лондоні стали переконливим свідченням того, наскільки вразливими до терористичних атак є системи міського транспорту. Також у своїй політиці Європейська Комісія вирішила внести вклад для покращення захисту громадян і фінансувати подальші зусилля ЄС у сфері наукових досліджень із метою підвищення безпеки»²⁰. Пропоновані заходи спрямовуються на дослідження для того, щоб ліквідувати розрив між цивільними дослідженнями, які підтримуються програмами ЄС, і національними та міждержавними ініціативами з питань безпе-

ки. Ці заходи – частина 7 і Рамкової Програми ЄС RTD (2007-2013). Використаний Комісією бюджет – приблизно 570 млн. на кожен рік в межах теми: «Безпека та її простір»²¹. Таким чином, контртероризм в Європейському Союзі стоїть перед дилемою. З одного боку, мета створення ЄС – утворення можливо більш тісного союзу з усуненням кордонів для вільного пересування людей, товарів і послуг, що в реальності створює вкрай сприятливі умови для міжнародного тероризму. З іншого боку, для того, щоб запобігти і перемогти міжнародний тероризм, необхідно посилити транскордонне співробітництво всередині ЄС і в той же час посилити контроль за перетином кордонів і фінансовими трансакціями, тим самим підриваючи ключові цінності самого Європейського Союзу.

Незважаючи на створення інститутів і розвиток механізмів протидії тероризму та злочинності на рівні ЄС, національні уряди і здійснювана ними двостороння співпраця як і раніше залишається найбільш важливими та ефективними факторами антитерористичної діяльності. Як яскравий приклад можна привести співробітництво між французькими та іспанськими спецслужбами, а також їх судовими інстанціями та правоохоронними органами в боротьбі проти терористичної баскської організації ЕТА²². У той же час загальні зусилля по боротьбі з тероризмом, що вживаються в рамках усього Європейського Союзу, є також необхідними і повинні привести до створення вкрай важливих механізмів раннього попередження, аналізу загальноєвропейських тенденцій, оцінки загроз, а також надання допомоги державам-членам ЄС у підготовці законопроектів та навчанні фахівців з правоохоронних і судових органів. Більше того, представники країн ЄС можуть проводити міждержавні конференції та семінари, які здатні стати майданчиком для обміну досвідом, що дозволило б уникнути дублювання контртерористичних зусиль і сприяти посиленню міжнародного співробітництва в боротьбі з сучасним тероризмом.

Висновки. Європейський Союз акцентує увагу на необхідності боротьби з ним і тому впродовж останніх років напрацьовував нове бачення розбудови континенту. Деякі зміни в напрямку роботи ЄС зумовлені відмовою кількох країн підтримати спільну Євроконституцію, що призвело до певного уповільнення процесу загальноєвропейського об'єднання. З іншого боку, терористичні атаки нагально вимагають більш активної співпраці урядів усіх країн та їх спецслужб. Тому увага Єврокомісії зараз приділяється питанню безпеки існування громадян Європи й боротьбі з тероризмом. За висновками багатьох експертів, однією з головних причин цієї жахливої реальності є невідповідність рівня протидії з боку країн антитерористичної коаліції реальним масштабам терористичної загрози.

Масовість і географічна поширеність терористичних проявів, їх вихід в абсолютній більшості випадків за межі однієї конкретної країни, а також наявність сталої та ретельно законспірованої мережі зв'язку між різними терористичними угрупованнями, які діють навіть в різних регіонах світу, дозволяють характеризувати сучасний тероризм як явище, що має міжнародний характер.

На підставі цього фахівцями робиться висновок, що для здійснення ефективної протидії міжнародному тероризму необхідне об'єднання та координація дій всіх країн в рамках міждержавної антитерористичної коаліції. При цьому в якості перших та найбільш дієвих кроків щодо практичної реалізації цього завдання розглядається координована діяльність кількох держав, що входять до складу вже існуючих міжнародних чи регіональних політичних, економічних, військових союзів.

При цьому, поряд з політичними, економічними, гуманітарними та іншими заходами, які пропонується активізувати з метою підвищення ефективності антитерористичної діяльності, наголошується на необхідності більш широкого залучення можливостей спеціальних служб, як ключового інструменту. Основним їхнім завданням у боротьбі з тероризмом є, в умовах сьогодення, своєчасне виявлення терористичних загроз, їх локалізація та припинення за допомогою специфічних методів та засобів, що мають на «озброєнні» спецслужби.

¹ Critical Terrorism Studies: A New research Agenda by Richard Jackson, Marie Smyth, Jeroen Gunning. – New York : Taylor&Francis, 2009.

² The "new" terrorism: myths and reality by Thomas R. Mockaitis. – New-York : Westport, Conn., 2007.

³ The Joint Terrorism Analysis Centre. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mi5.gov.uk/output/joint-terrorism-analysis-centre.html>.

⁴ Борьба с терроризмом в Британии. – Агенство еврейских новостей. – 2004. – 22 марта.

⁵ The Joint Terrorism Analysis Centre. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mi5.gov.uk/output/joint-terrorism-analysis-centre.html>.

⁶ Взрывы в Мадриде 11 марта. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studies.agentura.ru/ta/madrid/>.

⁷ Теракт в Лондоне с первых полос газет. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polit.ru/article/2005/07/08/Gazety/>.

⁸ Your view: added fear? . – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.telegraph.co.uk/news/1494605/Your-view-added-fear.html>.

⁹ Europol, TE-SAT 2013. – EU TERRORISM SITUATION AND TREND REPORT. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37.

¹⁰ Europol, TE-SAT 2013. – EU TERRORISM SITUATION AND TREND REPORT. – [Електрон-

ний ресурс]. – Режим доступу: https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37.

¹¹ Europol, TE-SAT 2013. – EU TERRORISM SITUATION AND TREND REPORT. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37.

¹² EU commission keen to set up new counter-terrorism office by Andrew Rettman [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://euobserver.com/22/32104>.

¹³ Speech by President Barroso. – Fighting terrorism together in the EU, Summary: March 10, 2005: Speech by José Manuel BARROSO, President of the European Commission. – Fighting terrorism together in the EU. International Summit on Democracy, Terrorism and Security (Madrid). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eu-un.europa.eu/articles/en/article_4444_en.htm.

¹⁴ Международный терроризм как глобальная проблема. – Свразійський юридичний журнал, № 8 (51) 2012, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eurasialegal.info/index.php?option=com_content&view=article&id=1543:2012-09-21-05-02-29&catid=116:2011-09-19-12-34-31&Itemid=1.

¹⁵ Election Q&A: Gordon Brown, The Observer, 11.04.2010, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://observer.theguardian.com/2010/apr/24/general-election-2010>.

¹⁶ Международный терроризм как глобальная проблема. – Свразійський юридичний журнал, № 8 (51) 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eurasialegal.info/index.php?option=com_content&view=article&id=5.

¹⁷ Верховийген собирается повторить путь Сизсфа, 30.09.2005. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politcom.ru/1476.html>.

¹⁸ Europol, TE-SAT 2013. – EU TERRORISM SITUATION AND TREND REPORT, – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.europol.europa.eu/latest_publications/37.

¹⁹ Петренко А.Г., для ЦВППБ. – Тенденції розвитку Спільної політики безпеки і оборони та ініціатив ЄС у військовій сфері, Центр військової політики та політики безпеки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://defpol.org.ua/site/index.php/uk/arhiv/obonoglyad/5235-2011-04-18-06-42-07>.

²⁰ Верховийген собирается повторить путь Сизсфа, 30.09.2005. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://_ww.politcom.ru/1476.html.

²¹ Верховийген собирается повторить путь Сизсфа, 30.09.2005. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://_ww.politcom.ru/1476.html.

²² The Joint Terrorism Analysis Centre. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mi5.gov.uk/output/joint-terrorism-analysis-centre.html>.